

KOIRANPENNUN SOSIAALISTAMINEN

Koiranpennun sosiaalistuminen tarkoittaa yksinkertaistaen sitä, että se tottuu ympäristöönsä ja sen tapahtumiin. Ympäröivään maailmaan kuuluu monia erilaisia asioita, kuten ihmisiä, koiria, muita eläimiä, kulkuvälineitä, erilaisia alustoja ja säitä. Moniin asioihin pentu tutustuu ihan tavanomaisessa elämässään, mutta joitain asioita meidän ihmisten kannattaa pohtia etukäteen ja tutustuttaa eli sosiaalistaa pentua suunnitelmallisesti.

Sosiaalistumisen taustaa

Koiranpennun sosiaalistumisvaihe on tehokkaimmillaan noin 3-16 viikon ikähaarukassa. Tarkasta aikaikkunasta ei ole tällä hetkellä täyttä yksimielisyyttä tehtyjen tutkimusten valossa vaan aikaikkuna vaihtelee eri tutkimuksien mukaan. Tämän tärkeän ikävaiheen aikana olisi hyvä tutustuttaa pentua niihin elementteihin, mihin se tulee elämässään erityisesti törmäämään. Myös kasvattajilla on tässä iso vastuu, jotta he sopivissa määrin voivat auttaa pentuja tutustumaan uusiin asioihin turvallisesti jo ennen uuteen kotiin muuttamista. Pentujen emän luonteella tiedetään olevan iso merkitys pentujen kehittymiselle, viettäväthän pennut ensimmäiset elinviikkonsa tiiviisti emänsä seurassa ja hoidossa. Näin ollen kasvattajan tekemillä valinnoilla ja tarjoamallaan olosuhteilla on jopa isompi merkitys kuin vielä 5 tai 10 vuotta sitten ajateltiin. On olemassa hyvin yksinkertaisia sosiaalistamisohjelmia, joiden avulla kasvattaja voi vaikuttaa pentujen myönteiseen kehitykseen. Näiden ohjelmien positiiviset vaikutukset näkyvät vielä myöhemmälläkin iällä.

Paitsi geenit, persoonallisuuden kehitykseen vaikuttaa myös se ympäristö, jonka kanssa pentu on vuorovaikutuksessa. Pienen pennun kokemukset ovat erityisen merkityksellisiä, koska pentu kokee monia asioita ensimmäistä kertaa, vailla aiempaa kokemuspohjaa. Esimerkiksi huono kokemus muista koirista pentuaikana voi heijastua koiran koko loppuelämään, mutta jokin yksittäinen kokemus vaikkapa parin vuoden iässä ei välttämättä aiheuta pitkäaikaista muutosta, vaikka toki emme toivo kurjia kokemuksia minkään ikäiselle koiralle.

Koiran sosiaalistuminen ei tokikaan lakkaa kuin seinään kun 16 viikon ikä on saavutettu. Eri koiraroduilla ja -yksilöillä erilaisten kehitysvaiheiden ajankohdat voivat vaihdella paljonkin. Sen vuoksi on tärkeää pyrkiä tukemaan oman pennun kehitystä juuri kyseisen yksilön lähtökohdista ja kehitysvauhdista käsin. Jos pentueessa on vain yksi pentu, on erityisen tärkeää tutustuttaa ainokaista muihin samanikäisiin pentuihin jo pentulaatikkoaikana, jotta se oppii koiramaailman sosiaalisia taitoja, joita ilman se sisarusten puutteessa muuten jäisi. Toisaalta, vaikka pentue olisi ihan jättisuuri, ei voida olettaa että kaikki pentueen koirat olisivat samanlaisia ominaisuuksiltaan ja tarpeiltaan.

Sosiaalistamisen tavoite

Sosiaalistamisen päätavoitteena on mielestäni opettaa pennulle, että se on turvassa omistajansa kanssa ja maailma on mukava paikka. Omistaja on se kaikkein viisain olento maan päällä, joka ei koskaan vie pentua sellaiseen ympäristöön tai tilanteeseen, missä se ei vahvana selviä.

Tavoitteena on, että koiran kanssa voimme tulevaisuudessa mennä mihin tahansa tilanteeseen tietäen, että luottamus ja yhteistyö toimii puolin ja toisin.

Sosiaalistamisen tarkoituksena on tutustuttaa koira sellaisiin asioihin, joihin se tulee törmäämään loppuelämässään. Kun pentu oppii turvallisessa tilanteessa, ettei lapsia tarvitse pelätä, sen on aikuisenakin helppo suhtautua kohtaamiinsa lapsiin. Pentua tulee tutustuttaa uusiin asioihin maltilla ja antaen kaiken aikaa pennulle tilaa tehdä valintoja. Pentu määrittää sosiaalistamisen tahdin, ei omistaja tai mikään muukaan ulkoinen paine. On tärkeää että maltetaan tutkailla tarkasti koiran viretilaa. Väsyneelle pennulle on vähintään turhaa, ja mahdollisesti jopa haitallista tarjota uusia kokemuksia. Pennut nukkuvat paljon ja sosiaalistamista ei tule tehdä riittävän levon kustannuksella.

Haluamme totuttaa pentua esimerkiksi erilaisiin kulkuvälineisiin, alustoihin tai pintoihin sekä säätiloihin. Lisäksi erilaiset kodin äänet, kuten pesukoneen tai imurin käyntiääni, tulee esitellä pennulle rauhassa ja aluksi riittävän etäältä. Sosiaalistamisesta ei tarvitse tehdä taidetta tai mitään elämää suurempaa. Tärkeää on, että pentu oppii että omistajan kanssa tapahtuu vain kivoja asioita ja vaikeammatkin asiat alkavat sitten harjoittelun ja positiivisen vahvistamisen myötä sujua hyvällä mielellä. Vaikka harjoittelemme monesti erilaisia yksittäisiä asioita, niin tärkeintä on nähdä kokonaisuus. Olennaista on, että pentu oppii suhtautumaan uusiin asioihin ja tapahtumiin yleisesti pelotta, maltilla ja rennosti. Se voi luottaa aiempiin kokemuksiinsa peilaten, että kun se kohtaa taas jonkun itselleen uuden asian, uusi juttu on lähtökohtaisesti mukava ja lähellä on turvallinen omistaja, jonka kanssa se voi tutustua tähänkin uuteen elementtiin avoimella asenteella.

Jos pentu säikähtää toista koira (tai jotain muuta), ole itse aina tyyri ja rauhallinen ja ota etäisyyttä siihen, mitä pentu säikähti. Joskus tapahtuu yllätyksiä ja sitten niiden kanssa vaan eletään, ei niistä kannata liian suurta numeroa tehdä. Pyri ensin rauhoittamaan tilanne. Sinun ei ole tarpeen välittömästi saada pentua järkytyksen aiheuttaneen kohteen luokse ja tutustumaan siihen! Pohdi pikkuhiljaa miten etenette asiassa. Voi olla hyvä ajatus antaa ajan kulua ja tutustutte kyseiseen asiaan myöhemmin uudelleen hallitusti ja suunnitelmallisesti, jotta voit mahdollisimman pitkälle varmistaa seuraavan kokemuksen olevan hyvä.

Vaikka pentu tarvitsee uusia kokemuksia, niin mieluummin kolme hyvää kokemusta eikä yhtään huonoa, kuin kuusi hyvää ja yksi huono. Vähemmän on monesti enemmän ja laatu ratkaisee! Malta siis mielesi ja etene aina pennun ehdoilla.

Koiriin tutustuminen

Pentua kannattaa tutustuttaa muihin koiriin jo ennen kaikkien penturokotusten saamista. On kuitenkin omistajan vastuulla pitää huoli siitä, että kaikki koirakohtaamiset ovat turvallisia ja niitä ei ole liikaa! Koirapuistot harvoin ovat hyviä paikkoja koiranpennuille, koska omistajalla ei ole aina täyttä varmuutta kohdattavien koirien käytöstavoista. Osaksikin tuntemattomassa koiralaumassa pentu jää helposti isompien ja vanhempien koirien jalkoihin. Lisäksi koirapuistoissa tarttuvat taudit leviävät helposti ja pennun vastustuskyky on vielä kovin puutteellinen. Eri näköisiä ja kokoisia koiria on hyvä aluksi katsella sivusta ja samalla harjoitella rauhoittumista. Kaikkien kanssa pentua ei kannata päästää leikkimään, vaikka tilaisuus olisi ja mieli tekisi. Toki, kun yhteisistä pelisäännöistä on omistajien kesken sovittu, leikkituokiota vapaana erilaisten ikätovereiden kanssa

ovat pennulle iloksi ja hyödyksi. Eri rotuiset koirat monesti viestivät ja leikkivät hiukan eri tavoin ja turvallisessa seurassa pentu oppii toimimaan myös erinäköisten koirien seurassa. Jos pentu selvästi arastelee muita koiria, sitä ei kannata koettaa houkutella, saati pakottaa niiden luokse! Anna pentusi rauhassa katsella ja yritä löytää vaikka yksi rauhallisempi pentu ensin tutustumiskaveriksi. Vähitellen, vaikka seuraavina päivinä, kun pentu rohkaistuu, ehditte kyllä löytää uusia kavereita. Muista kuitenkin että tulevaisuudessakaan et varmasti halua että koirasi tervehtii kaikki vastaantulijat, halusit sinä sitä tai et! Eli pennulle kannattaa opettaa tervehtimissäännöt jo ihan pienenä, jotta ne aikuisenakin ovat kirkkaina mielessä:

- Kaikkia ei tervehditä ja omistaja päättää ketä tervehditään ja ketä ei
- Kauniista ohituksesta saa roimasti palkkaa
- Tervehtiminen alkaa tilanteen rauhoittamisesta ja rauhallisesta olemisesta. Vasta molempien koirien omistajien luvalla koirat saavat tutustua
- Tervehtiminen päättyy rauhallisesti ja koirat pystyvät olemaan levollisesti toistensa näköetäisyydellä ja keskittymään omistajaansa
- Vaikka koirakaverit ovat tärkeitä, omistaja on aina se pennun paras kaveri!

Näistä säännöistä voi jäädä hiukan tyly kuva, mutta monen sveitsinpaimenkoiran aikuispaino liikkuu siellä 50 kilon tietämällä, niin kohteliaat käytöstavat on syytä opettaa jo silloin kun painoa on merkittävästi vähemmän.

Mitä tämä sitten käytännössä tarkoittaa ja miten pentua kannattaa sosiaalistaa?

Sosiaalistamisen tavoitteena on kerätä pennulle paljon positiivisia kokemuksia, mutta yhdessä omistajan kanssa. Monesti ajatellaan, että alle neljän kuukauden ikäinen pentu pitää viedä kymmeneen erilaisiin paikkoihin ja antaa kaikkien vastaantulijoiden sitä lääppiä ja sen lisäksi työnnetään se kaikkien tarjolla olevien koirien eteen ja ajatellaan että nyt se sosiaalistuu ja sillä on kivaa. Lisäksi harjoitellaan yksinoloa, erilaisia käsittelytoimenpiteitä ja ääniä, hajumaailmasta puhumattakaan. Vuorokausi toisensa perään täyttyy erilaisista ohjelmanumeroista.

Mutta peruutetaanpa hetkeksi taaksepäin. Kuvittele itsesi pennun asemaan. Vaikka olisit se pentueen kaikkein rohkein otus, niin maailma on aika suuri sinun katsantokannastasi. Siellä tuoksuu erilaiset ihanat, mutta myös vähän oudotkin hajut. Ympäristön elementit ovat lähestulkoon kaikki todella ISOJA maanpinnalta katsottuna. Tapaamistasi otuksista lähtee outoja ääniä joista osa melkein pä sattu korviin. Jättiläisiä tulee oikealta ja vasemmalta, osa vähän karvaisempina kuin toiset. Osa tulee pitkät tassut ojossa suoraan kohti ja kyselemättä nostavat ilmaan ja työntävät naaman hampaat paljastettuina suoraan nenään. Puristavat itseensä kiinni ja ääntelevät oudosti ja monesti oudon kimeällä ja kiihtyneellä äänellä. Tilanteita tulee eteesi vain lisää ja lisää, vaikka olisit väsynytkin. Tekeekö mielesi olla osallisena vai häipyä? Voisiko asian tehdä pennulle toisin?

Kyllä, onneksi voi! Kuvittelepa tilanne uusiksi. Olet edelleen pieni pentu, joka on tuotu uuteen ympäristöön ja viety pois turvallisesta pentulaatikosta. Maailma on ihan tosi iso. Sen sijaan, että uusi oma ihmisesi alkaisi heti hiki hatussa keräämään sinulle liutakaupalla kokemuksia, hän opettaakin sinulle, että hänen kanssaan olet turvassa. Ihan aina ja kaikkialla. Ei tarvitse tehdä mitään muuta kuin olla lähellä ja opetella arkea yhdessä. Jo muutaman ensimmäisen päivän

aikana opit, että kun rauhoitut oman ihmisesi lähelle, siinä on hyvä katsella maailmaa ja ottaa vaikka torkut yhdessä. Kukaan tai mikään ei tule teidän rauhaanne häiritsemään, siitä pitää oma ihminen huolen. Jos sillä omalla ihmisellä on vanhempia koiria, hän pitää huolen, että ne eivät koskaan pääse sinua jyräämään vaan olet edelleen turvassa oman ihmisesi lähellä. Olet turvassa myös omalta itseltäsi. Ihan joskus nimittäin saattaa käydä niin, että innokas pentu kun olet, saat päähäsi käydä ilmoittamassa perheen muille koirille että sinä voisit viedä lelut, luut ja huomionkin. Silloinkin oma ihminen on siinä lähellä ja opastaa sinua, miten toimitaan kauniisti muiden koirien kanssa.

Opit myös, että kun kohdistat huomiosi omaan ihmiseesi, hän ilahtuu siitä suuresti ja monesti saatat saada siitä kehujen lisäksi herkkuja tai iloisen leikkituokion palkkioksi. Opit, että myös omalla pihalla tai lähimetsässä liikkeessä kannattaa pitää huomio kohti omaa ihmistä säännöllisesti, koska hassua kyllä, tuo ihmisolento tuntuu siitä riemastuvan niin kovasti joka kerta. Vähitellen opit myös, että se oma ihminen on kuitenkin aika tarkka siitä, että niitä herkkuja ja leluja ei sovi repiä omatoimisesti hänen käsistään. Mutta kun maltat hetken mielesi, niin jihhuu, taas sataa palkkioita ja oma ihminen vallan riemastuu. Kun mielesi tekisi mennä tervehtimään kaikkia ja kaikkea, niin oma ihminen opastaa sinua ensin rauhoittumaan ja sitten vasta luvan saatuasi saat mennä tutustumaan. Joskus käy niinkin, että et voi saada haluamaasi. Kylläpä raivostuttaa! Onneksi oma ihminen on silloinkin tukena ja turvana ja auttaa sinua käsittelemään pettymyksen ja jatkamaan matkaa kanssaan. Hän tekee siitäkin niin hauskaa, että oikeastaan se olikin paljon hauskempi vaihtoehto, kun tarkemmin asiaa pohdit.

Kun oma ihminen ja sen perhe ja kotiympäristö on tullut tutuksi, voidaan hiukan alkaa laajentaa ympäristöä. Jonain päivänä saatatte mennä metsän reunaan katselemaan, kun autot ja ihmiset kulkevat vauhdilla tietä pitkin. Onneksi saat ensin katsella hiukan kauempaa, jotta voit rauhassa pohtia, että mitä kummia asioita nuo kovia ääniä ja kummallisia hajuja aiheuttavat asiat oikein ovat. Vasta vähitellen – ja tietysti sen oman ihmisen ollessa lähellä – etenette lähemmäs näitä kummallisia asioita. Heti, jos oma ihminen huomaa, että sinua alkaa jännittää, hän pysähtyy ja ehkä palaa hiukan taaksepäin. Hänelle tuntuu olevan kovin tärkeää, että sinulla on kaiken aikaa hyvä mieli!

Palataanpa vielä niihin muihin koiriin hetkeksi. Voi että miten ihanaa olisi käydä tutustumassa ihan kaikkiin vastaantulijoihin! Tässä asiassa se oma ihminen on kuitenkin aika tylsä. Hänen mielestään riittää, että tervehditään vain harvoja ja valittuja, koska hän ei halua, että a) sinulle tulisi kurjia koirakokemuksia, b) opit kiihtymään aina kun näet toisen koiran, koska odotat (tai pelkää) leikkiä sen kanssa niin kovasti. Tämä olisi hänestä kuulemma ihan tosi kurjaa, koska se edesauttaisi rutkasti ohitusongelmien syntymistä sitten myöhemmin. Hänelle on hirmuisen tärkeää, että osaat rauhoittua myös toisten koirien läheisyydessä ja opit kysymään häneltä, että sopiiko jos leikin tuon vastaantulijan kanssa, ja opit myös liikennevalojen merkityksen. Vihreä antaa luvan, keltainen pyytää tovin odottamaan ja punainen kertoo, että juuri tällä kertaa et valitettavasti saa haluamaasi, mutta siitäkin pettymyksestä selvitään – yhdessä.

Sama koskee muita ihmisiä, niin kadulla kuin kotonakin. Ensin aina rauhoitutaan ja vasta sitten, luvan saatua, opit menemään ihmisten luokse. Samalla oma ihminen opastaa toista ihmistä, miten sinun kanssasi tulee toimia. Hän opastaa, että sinun tulee antaa itse mennä ja tutustua ja antaa myös tilaa poistua, jos niin haluat. Sinulle ei myöskään tarvitse kiljua eikä tarttua kaksin käsin kiinni. Hän kertoo, että jos se toinen ihminen ei noudata sääntöjä, tutustumista ei jatketa, vaan

sinä viet minut jonkun toisen ihmisen kanssa harjoittelemaan. Ostakoon se kiljuja oman pehmolelun, mitä sitten käsittelee siten kuin haluaa.

Sinun maailmaasi kuuluu myös pienten aivopähkinöiden ratkaisemista. Välillä saat vaikkapa kaataa vesipulloja tai välillä opit tökkäämään kuonollasi omaa ihmistä käteen. Tästä kaikesta saat kovasti kehuja ja nameja tai leikkiä. Tulet huomaamaan miten oma ihmisesi suorastaan punertuu ylpeydestä, kun opit niin nokkelasti kaikkia pieniä temppuja! Hän on sitä mieltä, että ei ole vielä tässä vaiheessa niin tärkeää opetella jotain tiettyjä lajitaitoja, vaan tärkeintä on, että opit käyttämään pollaasi ja olemaan aktiivinen ja opit oppimaan. Se vasta tärkeä taito onkin!

Aina joskus käy niin, että sinun mielestäsi joku ihan loistava idea ei olekaan sen oman ihmisen mielestä ihan niin loistava. Jostain sinulle käsittämättömästä syystä hänen lempikenkiensä kaluaminen ei ollutkaan oman ihmisen mielestä ihan niin hyvä idea. Niinpä se ihminen paitsi pysäyttää sinulta sellaiset puuhut ja saattaapa hyväksä vielä rajata ympäristöäsi siten, ettet pääse enää uudelleen käsiksi niihin ihanalta omalta ihmiseltä tuoksuviin kenkiin (jotka muuten muljuavat tosi kivasti siellä kutisevien ikenien välissä). Oma ihminen on sitä mieltä, että teillä on myös jotain sellaisia sääntöjä, joita tulee noudattaa ihan jo oman turvallisuutesikin vuoksi ja tuokin sinulle sitten luvallista jyrittävää kuten puruluita ja aktivointileluja tilalle. Välillä oma ihminen siis lempeän päättäväisesti asettaa sinulle myös rajoja. Niistä pidetään kiinni ihan joka päivä ja näin opit, ettei niistä niin kannata vääntääkään, kun on monia paljon kannattavampiakin aktiviteetteja, joita voit yksin ja yhdessä oman ihmisen kanssa puuhastella.

Kun sinulle karttuu lisää ikää, saattaa jossain vaiheessa alkaa päässä pyöriä ja tajunta hämärtyä erilaisten ihanien hajujen maailmassa. Silloin tuntuu, että oman ihmisen sanomiset ei ihan tavoita aivoja, vaan jäävät pikkiriikkisen sinne korvaelinten ulkopuolelle. Onneksi hän on viisas ja edelleenkin sinun tukenasi, vaikka välillä mumiseekin jotain ei-niin-kannustavaa-kommenttia kuuroista ja älynsä menettäneistä teinikoirista. Tämän myllerrysajan aikana saatkin harjoitella melkeinpä koko pentuaikasi repertuaarin läpi uudelleen (ehkä useampaan kertaankin) ja oma ihminen auttaa sinua kasvamaan ensin pennusta teiniksi ja siitä vielä aikuiseksi. Ne pentuna sovitut rajat ja säännöt pysyvät samoina, mutta saat myös tukea ja turvaa ihan aina. Aika hienoa olla juuri sinun oman ihmisesi pentu, eikö?